

ГЕНДЕРНА ПРОБЛЕМА ЯК ТЯГАР СУЧАСНОСТІ

Гендерні медійні практики: навч. посіб. із гендерної рівності та недискримінації для студентів вищих навчальних закладів / колектив авторів. – К., 2014. – 206 с. – Електронний додаток: диск «Гендерні медійні практики».

У статті 24 Конституції України наголошено, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Рівність прав жінки та чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї тощо. На жаль, у нашому соціумі подекуди забувають про це. Нерівність та дискримінація породжують великі суспільні проблеми, подоланням яких займаються одиниці.

Нещодавно світ побачив посібник «Гендерні медійні практики», виданий колективом авторів за загальною редакцією Сергія Штурхецького у рамках проектів ОБСЄ в Україні «Підтримка утвердження гендерної рівності в Україні».

Цей посібник дає відповіді на запитання: чому гендер та гендерна рівність важливі для журналіста, якими є гендерночутливі практики в роботі ЗМІ, який взаємозв'язок між роботою журналістів і гендерною нерівністю, якою є роль ЗМІ в підтримці та просуванні гендерної рівності тощо.

«Людину слід цінувати безвідносно щодо її статі, релігійних переконань, кольору шкіри... Долаючи стереотипи, вбиваючи «черв'ячок» неповаги до «іншості» ближнього, ми формуємо спочатку в себе, а потім – і довкола простір поваги, свідомості та критичного мислення, який стає непідвладним бомбардуванню інформаційними «градами», який дозволяє правильно зорієнтуватися в подіях і зробити правильний вибір», – зазначено у передмові.

Загалом посібник складається із чотирьох частин, кожна з яких відповідає за свій окремий сегмент. Кожна частина, у свою чергу, поділяється на декілька розділів, присвячених конкретним проблемам. У першій частині під назвою «Концепт», розповідається про історію та розвиток гендерної теорії, про гендероване суспільство, співвідношення гендеру та влади й стан медіа у сучасному світі. Інша велика частина книги – це практичні заняття. Далі автори подають читачам приклади тренінгів і перелік важливих ресурсів із гендерної тематики.

Поінколи ми не звертаємо уваги на гендерні проблеми, але вони існують у багатьох сферах нашого життя. Можливо, ми не помічаємо, але такі поняття, як «гендерна нерівність» та «сучасна журналістика» тісно пов'язані між собою. На телебаченні та радіо більше цінуються чоловічі голоси, аналітичні матеріали в багатьох випадків – прерогатива чоловіків; таких прикладів сотні. Незрозуміла дискримінація жінок у журналістиці з кожним днем набуває все чіткіших контурів. Дивує цікавий факт, наведений у посібнику: «У журналістиці сьогодні в Україні більшість (56 %) становлять жінки і виконують вони більшість роботи (70 % матеріалів), отримуючи за це на 20 % менше за колег-чоловіків». Читаючи цю не дуже радісну статистику, хочеться змусити всіх і кожного, хто не бачить нічого поганого в цій несправедливості, зазирнути в Конституцію та перечитати статтю 24. Але чи будуть від цього позитивні зрушення на шляху до подолання проблеми гендерної несправедливості – невідомо.

мо. Автори показують читачам, що всі ми звикли жити в певних сталих рамках, які часто не дають нам змоги рухатися вперед.

В українському політикумі ситуація аналогічна. Незважаючи на те, що 76 % державних службовців та 51 % членів сільських рад становлять жінки, вони концентруються на нижніх рівнях управління і мають дуже слабкий удар прийнятих рішень. Тенденція така, що чим вищою є посада – тим менше жінок. Автори підручника пояснюють такі дискримінаційні практики тим, що з давніх часів у свідомості нашого суспільства чітко укорінилися певні ґендерні стереотипи, які базуються на тому, що жінка має бути «берегинею сімейного вогнища» тощо.

Окреме «дякую» варто висловити авторам за велику кількість прикладів щодо певних фактів. Саме це дозволяє читачам реально уявити не надто веселу ситуацію, що історично склалася в суспільстві.

Автори також зазначають, що в Європі вже намагаються ламати усталені погляди: «Сучасні європейці – чоловіки і жінки – відкрито конкурують один з одним у широкому колі суспільних відносин. На перший план виходять індивідуалізація і плюралізація, що дозволяє кожній людині обирати власний стиль життя і рід занять безвідносно до статевої приналежності, часто всупереч традиційним нормативним приписам».

Саме задля впровадження в життя принципів недискримінаційної журналістики було розроблено другу частину підручника – «Практикум», що подає практичні заняття, кейси та ситуаційні кімнати. Автори підручника підштовхують читачів до дискусії, даючи певну поживу для їхніх мізків. Саме практичні завдання спонукають студентів до обговорення важливих питань, таких як «Роль медіа у впровадженні недискримінаційної політики» або «Який вплив мають саморегульовані організації для розвитку медіа-індустрії». Крім того, читачі можуть ознайомитись із журналістськими дослідженнями, наприклад щодо дисбалансу представленості чоловіків і жінок у вітчизняних медіа. Після практичних матеріалів пропонується низка тренінгів для тих, хто хоче змінити ставлення соціуму до ґендерних проблем.

На завершення автори пропонують звернути увагу на розділи, присвячені ресурсам, що можуть допомогти у визначенні дискримінаційних та ґендерних питань. Тут представлено низку нормативних документів та інтернет-ресурсів.

Як подарунок до книжки доданий диск, на якому міститься література з відкритих інтернет-джерел, що допоможе у вивченні курсу. Тут є папки: «Додатки», «Електронна ґендерна бібліотека», «Основна література» та «Тренінг». Саме на диску можна знайти корисні посилання щодо діяльності інститутів та структур ОБСЄ, тематичні посібники, довідкову літературу, ілюстрації, базові підручники тощо. Диск надзвичайно корисний, адже він містить додаткову інформацію, що не увійшла до книги, але яку повинен осягнути студент для детального вивчення ґендерної проблеми.

Загалом можна сказати, що аналізований посібник необхідний як для своєї потенційної аудиторії (студентів вищих навчальних закладів), так і соціуму загалом. Особливих зауважень до нього немає. Інформація подана чітко, жваво, збалансовано, без «води». Є оригінальні вирази, які одразу ж привертають увагу, наприклад, «Територія зруйнованої свідомості». Читати посібник цікаво, незважаючи на те, що деякі речення мають складну конструкцію. Вдало застосована динаміка тримає по-всякчас увагу читача.

У цілому книга викликає позитивні враження. Ми живемо в демократичній країні, тож кому, як не нам, руйнувати закоренілі принципи, що давно стали пережитками минулого?

Анастасія БИКОВСЬКА,

студентка,

Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка